

638 Resp. Id dictum a Patribus; tum aduersus illos, qui ex mala verecundia, quod saepe sepius contingit, vel ipsi Sacrorati peccata sua aperte refugiebant; tum & aduersus illos, qui licet fatis publice Rei, publiceque torfani, ne moris est, gloriabantur de peccatis, ea tamen in Ecclesia confiteri renuebant, ne publice Penitentia statim decurrerent. Ut tristum hoc peccatorum genus invadit S. Pacianus in parvelfi his verbis: *Ebb. I.P. Quid facis tu, qui decipi Sacerdotem? qui aut ignorantia falsis, aut non ad T. 4. p. plenam scientem PROBANDI DIFFICULTATE confundis?* Rogo ergo vobis, fratres, etiam pro periculo meo, pro illo Domini, quem occulta non salutem, definite vulnerata ingere conscientiam. Prudentes agri medici non verentur, ne in oculis quidem corporis partibus etiam secavero, etiam perirentur.

639 Obijc. 3. vel Penitentis Confessori precipienti ut quedam occulta peccata publice aperiret, obsequio tenebatur, vel non: si primum; ergo erat aliqua lex Ecclesie qua occulorum manifestationem certis in casibus praeparet. Quis enim Sacerdos, nisi a lege adjutus, rem tanti momenti in le somnare ausit? Si 2. vix ac ne vix quidem concepi potest, fuisse qui gravia sua palam confiterentur, cum circa salutis periculum reticere poterant.

640 Resp. Non aliam fuisse obligationem parendi Confessario in re presenti, quam ut amico ad rem Deo gratam & Ecclesie utilem adhortant. Faver id Augustini Serm. 351. *Nos vero a communione quenquam problemi non possumus, quamvis hac prohibito non sit mortalis, sed medicinalis, nisi aut sponte confessio, aut in aliquo sive faculari, sive Ecclesiastico iudicio nominatio auge convictum.* Neque ideo tamen debeat, qui occulta sua lubenter prospalarent, immo forte qui coegeri forent, ne nimis plura loquerentur. Sunt quidem haec apud homines sibi dimisios impossibilia: sed apud Deum gratia sua afflato corda moventem nihil est impossibile.

Verum haec que pro multa parte sunt ad hominem, multo melius intelligentur ex iis que dicemus ubi de Penitentia publica.

CAPUT SEXTUM.

De Satisfactione.

IN hoc Capite expendemus 1. an satisfactio Penitentibus cum Deo reconciliandi necessaria sit; 2. quae ejus esse debent conditions; 3. quae ipsius materia; 4. an & quo implenda sit tempore; 5. an necessario debet esse personalis; 6. qui ejusdem sit effectus; 7. quo rite in antiqua Ecclesia perficeretur; & id quidem specialis ex prolixo distinctionis materia.

ARTICULUS PRIMUS.

De necessitate Satisfactionis.

TRIPRIECM in homine graviter peccante reatum admittunt Catholicis iuris, cuius sollicitus, pena aeterna; & quae post utriusque hujus remiss-

remissionem luenda remaneat, pena temporalis. Prioris duas a Deo gratias & circa primum hominis de condigno meritum condonari docent. At tertiam piis Penitentiis laboribus, quos satisfactionis nomine nuncupant, redimi debere contendunt.

Longe alter sentiunt Pseudoreformati. Docent ii nempe 1. remissio culpa ac penae aeterna reatu, nullam deinceps remanere temporalem penam, que in culpa semel delete ultionem luenda sit. Unde Purgatoriorum, indulgentias ac suffragia pro mortuis petulantem abjiciunt. 2. Et conquegenter, peccata post Baptismum commissa, non magis quam ante Baptismum perpetrata, satisfactione indigere: immo satisfactionem a Catholicis admisam satisfactioni Christi officere. 3. Jejunia, elemosynas, aliaque pietatis opera, ad emendationem morum, ad cautelam in futurum, ad exemplum proximi praestanda esse, non autem ad vindicandam delicti, ejusque satisfactionem compensationem. Quin & auditio satisfactionis nomine pene deficiunt animo. *Fehementer odi*, ait Lutherus in assert. art. V. & sublatum vellem hoc vocabulum *satisfactio*. *Habes enim periculosis sensum*, quasi Deo quisquam pro illo peccato satisfacere posset, cum gratis ille ignorat omnia. Idem est Calvinii sensus Lib. Instit. Cap. 4. num. 39.

Antequam statuamus cui adhucendum sit parti, videndum in primis, quid sit satisfactio humana. De divina enim, quam plenam exhibuit Christus, & unde nostra vim totam suam habet, egimus in Tract. de incarnat.

Satisfactio, qui in genere est actio omnis, qua quis prestat quantum debet, seu debitum solvendo, seu appositum eorum de quibus interrogatur rationem reddendo, in prefensi definitur. Voluntaria pena mitioris toleratio, tum ad compensandam injuriam Deo per peccatum illatam, tum ad redimendam penam graviorem per idem peccatum pronauerit.

Dicitur 1. toleratio, seu perpeccio pena; quia ad satisfactionem requiritur opus de se penale & afflictivum: de se, inquam, facit enim unigenitus Spiritus Sancti, ut quandoque Christianus in iis qui ceteroqui affligere non sunt, gaudio superabundet.

Dicitur 2. pena mitioris. Ut enim condigni non sunt passiones humani temporis ad futuram gloriam; sic nec ad preparatas in altera vita passiones, iis qui ante decadent, quam novissimum quadrantem reddiderint.

Dicitur 3. voluntaria, id est vel propria sponte, vel ex alterius mandato lubenter suscepta. Quia enim coacta foret, satisfactio potius quam satisfactio nuncupanda foret.

Dicitur 4. ad compensandam injuriam Deo per peccatum illatam. Is enim est Penitentis scopus, ut jus Dei lesum resarciat; non ad aequalitatem strictam, quod non potest mortalis homo; sed penes aliquam proportionem.

Dicitur 5. & ad redimendam penam graviorem, qua peccatori vel in hac vita imminet, prout expertus est David; vel in altera luenda manet.

Hinc patet 1. satisfactionem discrepare a merito; meritum enim respicit premium a remuneratore obtinendum, adeoque bonum seu merentis, seu alterius cui meretur. Satisfactione autem, licet studeat averttere malum a satisfaciente, sicut bonum ejus intendat, primario tamen *Tournay Theol. Moral. Tom. VI.*

11 juris

juris alieni reparationem, atque ideo personae offendit. 2. Satisfactionem esse actum virtutis, & quidem justitiae. Est actus virtutis: quia servat rationem medi. *Aequalitas* enim, ait S.Thomas Suppl. q.12, art. 1. O. medium est, quod suo nomine satisfactione importat; quatenus qui satis facit, servat proportionem aequalitatis ad aliquid. Est vero actus justitiae: tum quia hoc adverbium latius aequalitatem proportionis designat, ut ibid. art. 2, advertit S. Thomas: aequalitatis autem positio ad justitiam spectat; tum quia satisfactione actus est Penitentia: hæc potro pars est potentialis justitiae.

30 3. Satisfactione dividitur 1. in Sacramentalem, quæ est passio peccata Concessario imposita; & extra Sacramentalem, quæ est passio peccata seu quam quis sponte eligit, seu quam ab alio extra Sacramentum inflatur volens & lubens recipit. 2. In publicam, quæ coram omnibus vel multis subitur; & secreteam, quæ in angulo & sine testibus. 3. In aequivalentem & improportionatam, seu insufficientem. Utraque talis est vel ratione materie; ut cum quis vel tantum, vel minus reddit quam debet; vel ratione formæ: & tunc ea dicitur aequivalens, perfecta, vel sufficiens, quæ non solum debiti valorem offert, sed & eum offert ex propriis, ex alias indebitis, & adeo plene, ut creditor contentus esse debeat. Contra vero insufficientem est, quæ licet totum reddat, non tam en propris bonis, aut alio titulo indebitis: unde hujusmodi satisfactione pender ex pacto, aut donatione, vel acceptancee creditoris, ut notat Bellarmine hic Lib. 4. C. 1. ubi & animadvertisit cum S. Thoma in 4. dist. 15. q. 1. a. 3. in satisfactione compensandam esse inæqualitatem, non justitia tantum, sed & amicitia contraria. Sic enim qui alterum laedit, justitiam simul & amicitiam violat; ita qui satisfacit, utramque redintegrale debet. Quod esti aliquando una actione fieri potest, non tamen sit semper. Sic comprehensus quis a judice, tantum aliquando sub poena invitus, quantum alii in iuria intulit, adeoque satisfacit ut potest, nec tamen eos inter reformabit amicitia. Contra autem si quis alium laserit tam graviter, ut injuriam hanc nonnisi longo tempore refarcire possit, poterit is quidem humili prece veniam statim consequi: nec tamen nisi diu post pro irrogata injurya satisfaciat.

11 His premisis quedam hic constat, aut ex aliis dicendis presupponuntur. Et quidem 1. constat hominem pro culpa sua mortali de condigno satisfacere non posse; tum quia satisfactione hæc ad reformandam hominis cum Deo amicitiam ordinari debet. Atqui opus hominis qui Dei per mortalem culpam inimicus evasit, amicitiam eius redintegrale non potest. Opus enim satisfactorium, qua tale Dei acceptancee indiget: acceptatio autem amicitiam presupponit. Tum quia ut satisfactione quadantus sit ad aequalitatem, neccum est ut sicut offensio quendam ex parte objecti infinitatem habuit; sic habeat satisfactione infinitatem aliquam ex parte principi satisfaciens; proinde requiritur, ut opera satisfactoria fiant a Spiritu Dei hominum inhabitante, sive ab homine ut Christi membro, ac filio Dei jam per caritatem effecto. Ergo fieri nequit ut homo pro instauranda cum Deo amicitia condigne satisfaciat. Unde docent Theologi peccatorem gratis a culpa per Deum justificari. Hec Bellarmineus quæ fusiori egrent expositione, sed non hujus loci.

Con-

Constat 2. hominem ne pro veniali quidem culpa stricte & adamus-
sim satisfacere posse, licet id aliquo modo etiam condigne possit, sup-
posta Dei benignitate.

Quod id stricte & rigorose non possit, patet, quia quacumque ejus satisfactione, non modo supponit & gratia auxilium ad elicendos actus supernaturales, & statim gratia sanctificantis atque adoptionis gratum collat, ex quibus actus satisfactorii suam quacumque condignitatem trahunt: sed & certa divini juris relaxatione indigent, ut ad extin-
guendam venialis peccati culpam acceptentur; quia a Deo alii de ti-
tulis omnino sufficientibus, exigi possent. Et hos respectus pro subiecta materia potissimum inveniuntur Theologi in Tract. de Incarnatione, ubi satisfactione ad strictos juris apices expeditur.

Quod tamen possit aliunde homo tum virtute aliquis satisfactionis, tum
etiam virtute caritatis, peccata venialia quantum ad culpam tollere, licet ea
non semper tollat quantum ad totum reatum peccata; censent plures cum
S. Thoma; & inter alios Suarez disput. 4. de Incarn. sect. II. Vasques p.
ibid. disp. 3. Lugo ibid. disp. 5. num. 122. Martinon de Penit. disp. 45,
num. 50. Horum ratio principia est, quod veniale peccatum, utpote
levis offensa Dei, difficile ob humanam fragilitatem vitabilis, non
tanti sit apud Deum, ut actus hominis iusti, a gratia & adoptionis
statu maxime dignificati, non sat habeant proportionis cum peccati
hujus remissione; præterea cum sat habeant condignitatis cum augmen-
to gratia & gloria.

Jam ergo quatuor queruntur 1. an dimissa per gratiam culpa, dimit-
tatur quæcumque temporalis pena, prout in Baptismo & Martyrio con-
tingit. 2. An posito quod homini a peccatis justificato luenda superfit
temporalis pena, possit hæc per bona opera redimi. 3. An haec tempo-
ralis pena redemptio congrue satisfactione nuncupetur. 4. An si sic, ea-
dem satisfactione, tum sponte affirmenda sit, tum in Penitentia Sacra-
mento per Sacerdotes injungenda. Quæ juxta Bellarmini methodum pro-
posita, cum eodem solvemus; quedam tamen paucis, & ad exhibendana
Catholici dogmati seriem; quia jam alibi pertractata. Sit igitur

CONCLUSIO I. Remissa culpa manet persæpe debitum luenda pena
temporalis in vindicandam ejusdem culpa.

Prob. 1. ex Scriptura. 2. Reg. 12. David adulterii sui veniam a Deo
consequitur his verbis: *Domini transiit peccatum tuum*. Atqui tamen idem
Principes, non solum in admonitione cavendi in futurum, vel in alio-
rum terrorem, sed vere & proprie in criminis sui vindictam plecitur.
Verumtamen, ait, Deus per Prophetam, *QUONIAM blasphemare fecisti ini-
micos Domini propter verbum hoc, idest per seculum tuum, filius qui natus est
sibi, morte morietur*. Et v. 10. *Quomodo non recedet gladius de domo tua us-
que in sempiternum, eo QUOD contempserit me*. Ubi cauſales particulae,
quia, eo quod, demonstrant Davidis peccatum, non occasionem modo,
ut cavigillat Dallus, sed & vere cauſam fuisse malorum que tulit Prin-
ceps adulter & homicida; quod & expresse docet S. Gregorius Lib. 9.
Moral. Cap. 34. infra num. 45.

Et vero, ait Bellarmine ibid. Cap. 2. nemo melius infelix libi pen-
nitentium intelligere potuit, quam ipsem David. Atqui David intellexit

II 2 mor-

mortem filii in peccati sui ultionem, non autem ad cavenda in posterum peccata, sibi a Deo fuisse impositam. Hinc enim lacrymis, jeanno, humi cubatione averttere conatus est. Atqui vir sanctus penam sibi ab cavenda futura utilem, coque tantum sine infidem, avertere conatus non est. Ergo sensit hanc sibi decerni in præteriti criminis penam, quam alio satisfactionis genere redimere voluisset.

15. Regum 24. David peccati, quod numerando populum suum admis-
serat, sincere Pœnitentiam agit, & ideo ejus veniam obtinet. Atqui tamen
in hujus superbia peccati penam cogitare bellum, famem, aut
pestem eligere: adeoque postremum hoc flagellum uti culpa sua penam
habet, ut exclamat gembundus v. 17. *Ego sum qui peccavi . . . veritate
offerbo manus tuas contra me, &c.*

16. Tobias Libri sui Cap. 3. 4. *Quoniam, inquit, non obedieimus precepti
tuis, ideo traditus fuimus in . . . & captivitatem . . .* Danielis 3. 28.
tres pueri in fornacem missi ajuant: *In veritate & in iudicio induxit nos
omnia propter peccata nostra . . .* Atque hinc Proverb. 3. 12. illud sapientis
oraculum: *Quem diligit Dominus corripit, & quasi pater in filio complacit se-
bi; quod & repperitur Hebr. 12. 6. & Apocal. 3. 19. unde sic: Jutti erant
Tobias & infantes in fornacem missi; nec dubium quin & gratiam Dei
recuperasset plerique ex Israelitis, quorum nomine ut & suo Tobias
& Daniel locuti sunt. Atqui hi tamen ob peccata sibi dimisi, a Deo,
tamquam ab amico patre, corrumpiebantur. Ergo dimissio quoad maculam
peccato non semper dimititur reatus pena. Non enim dimissum est,
quod in veritate & in iudicio luendum remaneat.*

17. Prob. 2. ex Paribus, sequenti Conclusione adducendis: quos expli-
care dum studeat Dallous, Magistro suo contradicit, ut sibi mentiatur
iniquitas. Sic enim Calvinus Lib. 3. Inst. Cap. 4. §. 38. pag. 247. Pa-
rum ne movent que in Veterum Scriptis de satisfactione passim occurunt.
*Vide quidem eorum nominales, dicam simpliciter, omnes fere quorum Libri
extant, aut in hac parte lapsi esse, aut nimis aperte & dure locutos . . .* At
boni confutet Calvinus, si is que effut, non parum, sed nihil movean-
tur; eumque non dure modo, sed impie locutum censeamus. Sed de
his vide iam dicta Cap. 2. n. 117. ubi & præcipuas, que hic moveri pos-
sunt objectiones, pro modolo fulminis.

18. Quod autem querit Lutherus in assertione Articuli V. ut ei ostenda-
mus in tota Scriptura apicem vel iota unum, ubi majoris Pœnitentia
pro majoribus, levioris pro levoirius mentio fiat: immo ut demus *unum
ex antiquis Paribus, in quo legitur quadraginta, septem & similia.* Non abs-
re erit responderem paucis, 1. quod sicut Christus, quæ ad jejuniū,
Eucharistia receptionem, Baptismi conferendi modum spectant, Eccle-
sia determinanda reliqui, sic & statuendo satisfactionis substantiam,
modum ejusdem, tempus & alia similia Ecclesia sue iudicio permittere
potuit. 2. Illam septem annorum multam, quam Lutherus sollicite qua-
rit, exhiberi in ipsa Scriptura. Sic Deus condonata Davidi superba po-
puli sui enumeratione, penam eidem indixit, vel septem annorum fa-
mam, vel breviorem aliam, sed duriorem, trium mensium, &c. Sic & Na-
buchodonosor pro superbiz peccato septem temporibus, id est, annis
septem, penam, Deo jubente, lut gravissimam. 3. Immota Dei lege
con-

constitutum esse, ut pro mensura delicti sit & plagarum modus, Deuteronomio
25. Cui consonat id Apocal. 18. 7. *Quantum glorificavit se, & in delicia
fuit, tantum date illi tormentum & luctum.*

Quod vero precatur Lutherus, ut sibi in antiquorum Scriptis Patrum
exhibeantur *quadraginta, septem & similia:* abicit ut votio ejus refragetur.
Itaque Concilium Aneyranum an. 314. vetat Can. 7. ne bi, qui secundo &
tertio sacrificaverunt coatti, ante septimum Pœnitentiam annum perfekte reci-
piantur. Idem Can. 8. decennam Pœnitentiam iis constituit, qui non solum
ipsi deliciaverunt, sed etiam ad simile quid compulerunt fratres. Concilium
Nicanum an. 325. iis qui sine necessitate sub Licinio transgressi sunt, duodeci-
nem annorum Pœnitentiam constituit. At de his que uni Lutheru ignota
fuit, aedantur Canonum Collectores, Yvo presertim & Burchardus.

CONCLUSIO II. Pœna temporalis, que post recuperatam Dei amici-
tiam luenda superest, reatus bonis operibus redimi aliquando potest.

Prob. 1. variis Scripturæ exemplis. Jeremias 18. ait Dominus: Repen-
te logiar adversus gentem & adversus regnum, ut eradicem, & destruam, &
dispersam illud. Si Pœnitentiam egredit gens illa a malo suo, ergo Po-
enitentiam super malo, quod cogitari ut faciem ei. Idem quoad sensum ha-
betur 2. Paralip. 7. 13. Atqui hic per Pœnitentiam non solum deletur
culpa, sed & intentio eidem pena redimuntur.

Danieli 4. 24. ait Propheta ad Nabuchodonosor: *Quoniam, Rex,
confutum meum placeat tibi, & peccata tua elemosynis redime, & iniquitates
tuas misericordia pauperum . . .* Atqui eo loci redimere peccata, idem est
ac penam peccatis a Deo committantem avertire, ut ex capituli contex-
tu liquet. Neque vero loquitur Daniel de redemptione quoad homines,
sed de refutatione honorum que hinc & inde corruperat Nabuchodonosor,
ut somniat Calvinus, 1. quia Princeps ille non in iustitia dumta-
xat, sed & multipliciter alterius peccati reus erat: *Hec autem omnia re-
dimi vult Daniel. 2. Quia peccatum præcipuum quod Deus pletere vo-
luit in Nabuchodonosor, fuit superbia, ut constat ex vers. 27. ibid. ubi
Principis hujus crimen fuit quod arrogantius diceret: Nonne hec est Ba-
bylon magna, quam ego edificavi . . . in robore fortitudini meæ, & in gloria
decoris mei: cum enim fermo esset in ore Regis, vox de celo ruit: Tibi di-
citur, Nabuchodonosor Rex; Regnum transbit a te.*

Idem constat ex vaticinio Ione. Ninivita scilicet meruerant id quod
ipsis committinus erat Deus, ut eorum civitas post dies quadraginta sub-
verteretur: Nec dubium quia id Deus post eorum etiam Pœnitentiam
præstare potuisset; quemadmodum utrumque Davidis etiam Pœnitentis
delictum puniri. Atqui tamen flagellum hoc jejuniis, precipibusque & faci-
ci humilitate averterunt. Ergo.

Denum *misericordia & veritate redimitur iniquitas,* Proverb. 16. 6. quod
etiam docet Tobias Cap. 4. v. 11. & Christus Luc. 11. v. 41. his verbis:
Date elemosynam & ecce omnia munda sunt vobis. Jam vero, ut ibid. Cap.
8. animadversus Bellarminus, tam ad minus dici potest hominem pro
peccatis suis satisfacere, quam ab eo sua redimi peccata. Cum redem-
ptione non minus ad justitiam spectet, quam satisfactio: immo magis qua-
dantibus qualitatibus sonet.

At, inquit, objecti textus loquuntur de redemptione culpe, non
Tournay Theol. Moral. Tom. VI. 23
ii 3 au-

autem de redemptione poenit. Nec vero dixit Daniel, Poena tibi debitas redime, sed peccata tua eleemosynis redime. Atqui ex supra concessis culpa vera & proprie redimi non potest. Ergo in adductis locis non est sermo de vita & propria satisfactione.

R. cum Bellarmine ibid. Cap. 8. peccati nomine seipsum intelligi penam peccato debitam. Sic Gen. 43. Nisi reduxero puerum, ero peccatus in te omni tempore. Deuteron. 5. & alibi pluries, Reddens, seu visitans, iniquitatem patrum in filios. 3. Reg. 1. 21. Errans ego, ait Bethsabee, & filius meus peccatores, idest, pena devovetur. Ceterum si potest homo nondum justificatus per opera ex gratia auxilio elicita, culpam peccati ex congruo quodam redimere; quanto facilius vir iustus per opera ex inhabitu Spiritu facta poenam temporalem peccatis debitam expungere? Sane mundus a gravi culpa erat Job, & tamen ajebat cap. 32. v. 6. Ago Pentitentiam in fascilla & cinere. Sed de his adi Bellar. ibid.

24 Prob. 2. ex Patribus. Tertullian. Lib. de Pcent. Cap 6. Quam ineptum, inquit, quam iniquum Pentitentiam non adimplere, & veniam delictorum satisfactio; hoc est, pretium non exhibere, & ad mercudem manum emovere. Hoc enim prelio Dominus veniam addicere instituit: bac Pentitentia compensatione redimendam proponit Deus impunitate. Atqui ubi pretio & compensatione constituta redimunt impunitas a Pentente, ibi quadam rem occurrit satisfactionio a Catholicis admissa. Quin & nomen ipsum, quod expungi volebat Lutherus, habemus ibid. Cap. 8. ubi confessio satisfactionis consilium est; & Cap. 9. Delictum nostrum Domino confitemur quatenus satisfactione confessione disponit, confessione Pentitentia nascitur, Pentitentia Deus mitigatur. Quo si forte de quadam ex congruo satisfactione pro culpa reatu intelligi possunt, multo plus valent pro astraenua quadam pena reatum satisfactione.

25 Origenes Hom. 3. in Lib. Judicum: Vide, inquit, benignum Dominum misericordiam cum severitate misericordem, & ipsius poena modum iusta & clementi libratione persentem. Non in perpetuum tradit delinquentes, sed quanto tempore errare te nosli, quanto tempore deliquisti, tanto nibilominus tempore humilia te ipsius Deo, & satisfacio ei in confessione Pentitentia. Ergo modum pena, cui a Deo in perpetuum addici posset homo, potest & debet idem homo longa satisfactione eluere.

26 S. Cyprianus ubique totus est in urgenda digna satisfactionis necessitate, iisque comprehendens qui molliori disciplina lapsos, neendum vere Pententes reconciliabant. Epist. 55. ad Cornelium: Elaborant, inquit, me Deo indignanti satisfiat Datur opera nec satisfactionibus & lamentationibus iustis delicta redimantur, ne vulnera lacrimis abluantur. Idem Tract. de Operc & Eleemosynis: Nec haberes quid fragilitatis humanae infirmis. p. 137. Ia: atque imbecillitas faceret, nisi sterum pietas divina subveniens iustitia & misericordia operibus offensi, viam quamdam salutis aperiret, ut sordes postmodum quascumque contrahimus, eleemosynis abluamus. Loquitur in Scripturis Spiritus Sanctus, & dicit: Eleemosynis & fide peccata purgantur: non utique illa delicta, que fuerant ante Baptismum contracta: nam illa Christi Sanquine & sanctificatione purgantur. Atqui his verbis palam obruuntur Novatores. Li nempe peccata post Baptismum admissa non minus gratuito remitti volunt, quam que ante Baptismum commissa sint. Atqui contrarium appetit docet Cyprianus.

S. Am-

S. Ambrosius Lib. 7. in Luc. num. 156. Sicut qui pecunias solvunt, debitum reddunt, nec prius evacuatione froris nomen, quam totius fortis ad summum usque quicunque solutionis genere quantitas universa solvatur; sic T. 1. p. compensatione caritatis ultimamque reliquum, vel satisfactione quicunque, peccati pena dissolvitur. Atqui ubi peccari pena satisfactione dissolvitur, si cut debitum accorata tonus fortis solutione, ibi non tantum nomine, sed & re occurrerit satisfactio.

Idem ad virginem lapsum cap. 8. Grandi plaga alia & prolixa opus est medicina; grande scelus grandem necessitatem habet satisfactionem.

S. Hieron. in Joelem: Qui peccator est, inquit, & quem remordet propria conscientia, ciliicio accingatur & plangat sua delicia, vel populi, & ingrediatur Ecclesiam, de qua proprio peccata fuerat egressus & cubet vel dormiat in sacro, ut prateritas delicias, per quas offendens Deum, vita austeriorate compensetur. Idem Epist. ad Eulochium de obitu S. Paula, hanc ita loquentem inducit: Turpanda est facies, quam contra Dei praeceptum purpuris & cerrussa & fibro saepe despixi: affligendis corporis, quod multis vacavit deliciis: longus risus perpeti compensandus est siccus: molita linctuamina, & ferica pretiosissima, aperitus ciliicii communanda. En graphicam vera satisfactionis notionem, nec certe plus requirunt Catholicci, qui & utinam tantum obtinuerent. Atqui nec Paula tot jam ab annis insigniter sancta, nec alii passim Christiani, qui tam longum decurribant Pentitentie stadium, satisfaciebant pro impetranda simpliciter peccati venia, quam ut plurimum jam affectui erant. Ergo satisfaciebant pro peccatis reliquis, seu pro expungenda pena, quam iis debitam esse cognoverant.

8. Augustinus Serm. 367. alias Homil. 50. inter 50. Non sufficit mores in melius commutare, & a facili malis recedere, nisi etiam de his que facila sunt, satisfaci Deo per Pentitentia dolorem, per humiliatis genitum, per contriti cordis sacrificium, cooperantibus eleemosynis. Idem in Psalm. 50. ad hæc verba, Et a peccato meomunda me, si loquitur: Implora misericordiam, sed attende iustitiam. Misericordia est ut ignorat peccato, iustitia est ut punias peccatum. Quid ergo? quia misericordiam: peccatum impunitum remanebit. Respondeat David, respondentes lapsi, respondent cum David, ut misericordiam mereantur: scilicet David, & dicant: Non Domine, non erit impunitum peccatum meum, non impunitum erit, sed ideo nolo ut in peccatis, quia ego peccatum meum punio. Atqui eo loci exigunt satisfactionem, non ad exemplum dumtaxat, politicanque disciplinam, ut volunt hereticis, sed ut constituta peccato etiam dimisso pena voluntaria hominis Pentitentia redimatur.

S. Casarius Arelatenensis Serm. 1. de Eleemosyna: Si, ait, bonis operibus ipsa venialis peccata non redimimus, tandem in illo Purgatorio moras habebimus, quādū supradicta minuta peccata, tamquam lignum & fenum & stipula consumantur. Si autem vel minuta peccata in hac vita redimi debent, ne in altera plectantur, debent a fortiori redimi graviora. Sed de his adi Bellarmine ibid. Cap. 9. & mirare quo pudore a Luthero dictum sit, istam nostram satisfactionem nec in Scripturis, nec in Patribus inveniri; inveniri autem pnam irremissibilem a Deo impositam.

Dixi in Conclusione, temporalis pena debitum redimi aliquando posse, munirum, ut bene Bellarmine cod. Lib. IV. Cap. 3. Deus certas aliquando penas.

penas ita constituit, ut nullatenus velit eas redimiri. Talis est in primis mors, quam nemo justus avertere potuit. Talis fuit & indicata Davidi pena his verbis 2. Reg. 12. *Quia blasphemasti fecisti inimicos Domini..... filius qui natus es tibi, morte morieris.* Talis & ea fuit, quia Moyses ob peccatum ad petram Oreb commisum a terra Promissionis irrevocabili iudicio exclusus est. Neuter enim flagellum istud, seu iugunis, seu precebus avertere potuit, ut liquet ex cit. Cap. 12. Lib. 2. Regum. & Deuteronom. 3. Atque id expedit S. Gregorius Lib. 9. Moral. Cap. 30. ad hac verba Job: *Deus cuius tua nemo resistere potest.*

CONCLUSIO III. Opera quibus iusti debitam peccatis penam redimunt, vera & condigna satisfactio dici possunt, non est tamen haec rigorosa & ad apices iustitiae.

32. Prob. 1. pars. 1. quia ea satisfactio dicitur condigna, que rei debita aquilis est. Atqui satisfactio nostra temporalis qua peccatis nostris debita est pena moraliter aquilis esse potest. Pena enim finita per satisfactionem finitam aquari valeret. Atqui pena peccatis nostris post eorum condonationem debita, tantum finita est, cum in se, tum & quoad durationem. Ergo. Quin censet Cajetanus 3. p. q. 85. art. 3. contritionis nostra actus adeo intenso esse posse, ut temporalis pena debitus excendant, secundum id Job 6. *Vinam appendenter peccata mea quibus iram marui, & calamitas mea quam patior, in statera, quasi arena maris hæc gravior apparuit.*

33. Prob. 2. quia condignam cum aliquo majori proportionem habent, cum minori habere possunt. Atqui bona hominis iusti opera condigna habent proportionem cum gloria, quam idcirco de condigno merentur; ergo & condignam habere possunt cum remissione penae temporalis, quia unice minoris est momentum quam altera gloria.

34. Prob. 3. ex Trident. Sess. 14. Can. 12. ubi qui dixerit, pro peccatis, quoad panam temporalem, minime Deo per Christi merita satisficeri penam ab eo inflictis, & patienter toleratis, vel a sacerdote injunctis, anathematis devotetur: hic juxta sacram Synodum homo simpliciter & absolute Deo satisfacere dicitur. Atqui non satisfacit absolute & simpliciter nisi qui de condigno satisfacit. Sicut non meretur absolute & simpliciter nisi qui meretur de condigno. Ergo.

35. Prob. 4. ex censura tum 59. Baj. propositionis, tum & hujus quae erat num. 77. *Satisfactiones laboriosæ iustificatorum non valent expiæ de condigno panam temporalem restituant post culpam condonatam.* Ergo minus fane opinantur recentiores nonnulli, qui nos de congruo tantum satisfactio contendunt.

36. Prob. 2. pars. ut satisfactio esset de nigore iustitiae, non modo aquilis esse deberet, sed & esse ex propriis, ex alias indebitis, neque rotunda iniuste beneficio creditoris. Atqui ex conditionib. in humanis satisfactionibus reperti non possunt. Cum ex & ex bonis Dei presentent: & fundentur in gratia creditoris, qui eas alio quam satisfactionis titulo exigeere posset. Unde scimus illud D. Bernardi: *Deus nos onerat, cum exonerat: onerat enim beneficium, cum exonerat peccatis.*

37. Objic. 1. non solvit condigne, qui solvit pretium ordinis inferioris. Atqui vite hujus penæ, in quibus sita est satisfactio nostra, sunt ordinis plane

plane improportionati penis Purgatorii, que peccatis condonatis debentur. Ergo.

Resp. dist. min. sunt ordinis inferioris in esse physico, C. in esse moris, N. Esto. igitur alterius facili penæ ab hujus ævi penæ physice differunt; at nihilominus hujus facili penæ exhibent primum moraliter aequali redemptioni peccatarum alterius vita. Satisfactione enim penæ moralem suum valorem defundunt ex Christi meritis. Is autem valor tantæ est dignitatis ut purgatorios ignes immovere primam, ac deinceps extinguere possit. Et vero gloria aeterna physice excedit iusta bonorum opera; ut & penam temporalem peccato debitam. Atqui tamen bona iustorum opera glorian merentur de condigno, ut docuimus in Tract. de actib. hum. Ergo a fortiori temporalis pena remissionem de condigno mereri possunt. Utrique ad meritum de condigno non requiritur aequalitas arithmeticæ, seu rei ad rem; sed sufficit aequalitas geometrica, seu proportionis, vi cuius talo opus elicet, tale primum ex benigna Redemptoris liberalitate confidenter expectet.

Objic. 2. David ut filii ex adulterio nati mortem redimeret, nihil eorum omisit, que ad satisfactionem requirimus. Atqui tamen nihil consequi potuit. Ergo.

Repl. 1. hinc sequi persuasum fuisse Davidi, ut & nobis, temporales penas bonis operibus redimi posse. 2. Si David voti sui compos minime fuerit, non quia opera ejus idonea ad redimendam filii mortem proportione carerent, sed quia deseruit acceptatio divina. Fatetur porto Deum non semper acceptare pia iustorum opera in compensationem penarum, quas ineluctabiliter certi peccatis constituit. At semper acceptat in compensationem penarum vita alterius. Nec dubium quin sequitur in hujus etiam vita penarum redemptionem accepteret.

Objic. 3. eidem operi non respondet gemina merces. Atqui bona iustorum opera merentur de condigno gratia & ideo gloria augmentum. Ergo temporalis pena redemptionem, que aliud est mercedis genitus, mereti non possunt.

Repl. neg. mag. vis enim merendi vim satisfaciendi neutiquam imminuit. Unde sicut cum iustus, ex affectu placenti Deo, orat pro fratre, oratio ejus habet simul vim de condigno meritoriam glorie, & vim imperatoriam beneficii pro altero, quarum neutra activitatem alterius impedit: sic & iustus eodem opere & meretur gloriam, & pro pena fibi debita satisfacit. Et vero si eodem demissione actu possit quis & iram Principis sedare, & beneficia ejus promoveri: quanto plus id poterit homo apud Deum qui dives est in miserationibus, quique pro talentis decem decem urbes, vel potius Regnum mundo toto præstatius manifice rependit?

CONCLUSIO IV. Valet & prodest satisfactio, seu luctuenter acceptetur, seu sponte afflatur, seu imponatur a sacerdote: utraque tamen certis eger conditionibus, quatuor sunt partes. Tres primas docet Tridentinum Sess. 14. Cap. 9. ubi tanta esse traditur divine munificencie largitas, ut non solum penæ sponte a nobis pro vindicando peccato sufficiat, aut sacerdotis arbitrio pro mensura delicti impositis; sed etiam, quod maximum amoris argumentum est, temporalibus flagellis a Deo inflicti, & a nobis.

nobis patienter toleratis, apud Deum Patrem, per Christum Iesum satisfacere valeamus. Jam.

43. Prob. 1. pars, quam ne heretici quidem negare audent, ut videre est apud Bellarmin. Lib. 4. cap. 4. Nihil est dubium, quin Moyses, Aaron, Israelites plures ob murmur suum in deserto mortui; David & alii id genus innumeri propter peccata sua a Deo severe castigati, flagellis ejus humiliter acceptando, iustitiae ejus satisfecerint: cum is satisfacere dicatur, qui pie luit id quod debet. Ergo.

44. Prob. 2. pars: Ex supra probatis satisfecerint justi per opera laborioria quibus seduli incubuerunt. Atqui ex his multa erant sponte omnino assumpta. Sic Job nemine cogente agebat Penitentiam in familiis & cinere. Sic David ex pio ac voluntario motu posuit vestimentum suum cilecum, Psalm. 68. panem sicut cinereum manducavit, Psalm. 101. per singulas noctes fratrum suum laetari rigavit, Psalm. 6. Sic sponte sua cilecum ad carnem induit Achab: *jejunavitque & dormivit in sacco*, ut Deum placaret. Unde Dominus ad Heliam: *Quia humiliatus es mei causa, non inducam malum in diebus ejus*, 3. Reg. 21. Sic ut sexcentos id genus alios prætermittant, Ninivitarum Rex, nemine cogente, indutus est lacco, sed in cinere, & plebi sua ipsilique etiam jumentum jejunium indixit. Ergo.

45. Idem docent SS. PP. ut ex textibus passim citatis liquet: unde paucis retulisse sufficiat. Pacianus in parenthesi ad Penitentiam: *In quantum pena vestra non pepereritis, in tantum vobis parcer Deus*. Gregorius Magnus Lib. 9. Moral. cap. 27. *Delinquenti Dominus nequam parci: aut enim ipse homo in se hoc Penitens puniri, aut hoc Deus cum bonae vindicta percusit*. S. Chrysostomus hom. 42. in Matth. Audi Paulum dicentes, Si nos judicaremus, non utique judicaremur. Et quoniam modo, inquit, a me ipso ratione vivendi, & supplicium exigam? Lægos lacrymarum effundendo fluvios, labboribus ac vigilis te ipsum affige. Ergo & per opera sponte suscepta satisfacere potest Christianus.

46. Prob. 3. pars ex Matth. 18. *Quicumque alligereris, &c.* unde sic arquie Tridentinum Sess. 14. can. 15. Si quis dixerit, claves Ecclesie esse das tantum ad solvendum, non etiam ad ligandum; & propterea Sacerdotes, dum imponunt penas confitentibus, agere contra finem clavum, & contra infitum Christi... anathema sit. Ex quibus sic in forma argere licet. Data est Apostolis eorumque successoribus potestas non solvendi: tantum, sed & ligandi. Atqui potestas ligandi, non tantum importat vim restringendi peccata inconfitentibus, sed & congruam Penitentibus satisfactionis potestatem indicendi.

1. Quia potestas ligandi ad ea omnia vincula se extendit, quæ ad salutem Penitentium insigniter conducere possunt. Neque vero, ut observat Bellarminus ibid. cap. 13. nostrum est generalis Christi verba refertingere. Atqui dubio procul satisfactio seu Penitentia ad salutem Penitentium insigniter conductit: cum tantopere hunc in finem ab utroque Testamento commenderet. Ergo ligandi facultas indicendi satisfactionis potestatem complectitur.

2. Potestas ligandi id omne involvit quod in ipsa involvi sensit tota Christi Ecclesia. Atqui in ea potestate potestate indicendi satisfactionis tota semper agnoscit Ecclesia. Minor paret, tum ex innumeris Ca-

monibus Conciliorum, Niceni præsertim, Carthaginensis IV. Araucani I. que certum Penitentibus ad satisfactionem tempus, utique auctoritate divina praescibunt; tum ex Patribus, qui pro vindicanda satisfactionis necessitate ad Evangelium & Dei legem recurrerunt. Sic Cyprianus, ut probat lapsis non quidem ad Martyrum preces delicta dimitti debere, nisi prius satisficerint: *Contra Evangelii vigorem, inquit, contra Domini ac Dei legem...* laxatu intentis communicatio. Irrita & falsa pax, periculosa dantibus, & nibil accipientibus profutura. Non querunt sanctitatis patientem, nec veram de satisfactione medicinam. Et infra: *Contra Evangelium facere non possunt, qui de Evangelio Martyres sunt*. Sic S. Leo Epist. 9. ad Theodosium: *Mediator Dei & hominum banc Propositus Ecclesie tradidit potestam, ut & confitentibus actionem Penitentia darent, & eodem salubri satisfactione purgatos ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent*. Sic S. Gregorius lib. 3. in cap. 7. Libri I. Reg. *Afflictio Penitentia ad delenda peccata idonea est, cum Sacerdotis fuerit iudicio imperata: cum ab eo confitentem acibus discussis, pro modo criminis onus eis discrimen afflictionis*. Cum porro suam hanc delendi peccati proprietatem habet ex Sacerdotis iudicio Penitentia, nisi quia sic a Christo constitutorum est?

Nec vero deunt rationes ob quas plane congruum fuerit, ut vellet Deus certam in Penitentia Sacramento mulieram per Sacerdotes peccatoribus imponi. 1. Enim decebat, ut qui post accepta regenerationis & gratiarum beneficia, denuo ad vomitum revertitur, sanguinem Testamenti pollutum ducit, ac spiritui gratia contumeliam facit, durius haberetur, quam qui ante Baptismum, sine Deo, sine lege, sine in habitante Spiritu deliquerat. 2. Ere erat ut si Deus peccata per misericordiam gratis condonet, eadem plecat per iustitiam, ut sic iustitia & pax se amplectantur. 3. Exigebat ipsa hominis utilitas ut non omnis paena expensaret; ne ex ipsa Dei bonitate fieret deterior. Ita S. Gregorius Nazianz. Orat. 14. Sed de his plura dabit Bellarminus Cap. 5.

Quarta conclusionis pars ex art. seq. innotescit.

Obijc. contra part. 2. Elegitur pena que corpus affigunt, pugnant contra id Scriptura, *Non occides; Habet honorem corpori*. Ergo.

Resp. 1. Si ita est, vituperium, nedum laudem merentur, quicumque ex iustis, ut Job, David, & alii Sancti, corpus suum in servitutem per jejunia, per vigilias, per flagella in servitutem redigerunt. Mirum si nescierint illi Scriptura sensum, quem adeo scite intelligunt Lutherani.

Resp. 2. neg. ant. Jejunia enim, faci, & ceteræ corporis asperitates adeo non occidunt corpus, ut veteres Eremitæ, qui ut Paulus & Antonius hisce operibus præter ceteros incubuerunt, uterque vixerit centenario major: dum Lutherus, qui cum Catharina sua epulis & cerevisiæ lubens vacabat, nec sexagesimum tertium ætatis annum prætergressus est.

Nihilo plus igitur illud: *Habet honorem corpori*, quod ex Coloss. 2. compungunt Lutherani. Id enim unum probat, vel necessaria corpori providenda esse, quod non negamus; vel corpus non perperam & circa salutis studium affligi debere. At quis, nisi Pseudo interpres Apostoli, hinc colligat, vetitum esse Christiano, ne membra sua mortificet, ne casti-

508 caligit corpus suum, ne serpente concupiscentie flammam fusis diu nocte lacrymis restinguat.

52. Objic. 2. contra 3. part. Satisfactione Christiana, si que sit, necessario acceptari debet; cum id his praeceptum sit Christi verbis: *Agite Penitentiam: Facite fructus dignos Penitentie.* Atqui reculari potest satisfactione a Sacerdote iuncta. Potest enim Penitentis, quas iustitia divina penas debet, in Purgatorio tantum persolvere velle. Ita Melanchton.

53. Rep. neg. min. Quidquid enim senserint pauci quidam Theologi, constat apud Ianoem ceterorum partem, abfolvi non posse hominem, qui sub obediensi Purgatorii praetextu indicant sibi satisfactionem recusat. Atque id docent tum Catechismi omnes, qui satisfactionem Penitentie partibus accensent; tum Tridentinum, juxta quod concessa a Christo illi gandi facultas, satisfactionis injungenda potestatem complectitur.

ARTICULUS SECUNDUS.

De Conditionibus satisfactionis.

54. Cum satisfactione sit opus hominis relative ad Deum, constat ad eam quadam requireti conditions, quarum alia teneant se ex parte operis, alia ex parte hominis, alia deum ex parte Dei. Ex his porro quedam nihil dubium habent, quadam in controversiam veniunt.

55. Et quidem fatentur omnes ex parte operis requireti, 1. ut liberum sit, quia aliquo non efficit actio humana; 2. ut sit bonum; quia si indifferens esse fingatur, nec laude dignum est, nec vituperio: si autem malum sit, peccatum meretur, non vero penitentia remissionem; 3. ut sit supernaturale: quod enim diliponit nos ad promptiorem hanc supernaturalis concessionem, natura ordinem necessario excedit: porro opus satisfactorium, dum tollit peccatum quod hominem ab ultimi finis concessionē retardat, eundem ad finem hunc proprius attingendum disponit. Verum ambiguitur an opus, ut satisfactorium sit, penale esse debeat. Et hoc prima erit quæstio in praefatis expendenda.

56. 2. Ex parte satisfactionis necessarium est ut sit in statu viae. Eadem enim est satisfactionis conditio quæ meriti; præfertim cum actio quævis satisfactoria, sit etiam meritoria. Ergo sicut post vitam hanc nullus est merito locus, sic nec satisfactioni. Unde Christus generatio Joan. 9. *Venit nox, quando nemo potest operari.* Et vero, si post mortem posset homo satisfacere, purgantes animæ quæ indefiniter ferventissimos contritionis ac caritatis actus elicunt, statim pro gravioribus quibusque peccatis satisfacerent; nec pro hinc diu in flammis detinerentur: quod cum Ecclesiæ sensu pessime congruit. At disputatur, an ut satisfaciat homo, necessario in statu gratiae esse debeat. Et hoc secunda erit difficultas hic discutienda.

57. 3. Et id quoque receptum est satisfactionem a Deo acceptari debere: quia ramen ea responso fusi indiget expositione: erit hæc nobis terita difficultas cetera annexenda. Sit itaque

CONCLUSIO I. Ad satisfactionem requiritur opus penale: at nulla hinc suboritur difficultas in praxi, cum omne virtutis opus homini penosum esse reputetur.

Prob.

Prob. 1. pars 1. ex Scripturis, quæ satisfactionem in operibus penitibus constituant. Sic Joel 2. *Convertisi ad me in toto corde vestro, in jejuniis, in istruo & planctu.* Matth. 11. *In cilicio & cinere Penitentiam egiftent.* Et hancfuisse Protoparentis, Davidis, & Ninivitarum Penitentiam manifestum est ex sacro textu.

Prob. 2. ex Trident. l. 14. cap. 8. & Can. 13. ubi satisfactiones nostræ vocantur satisfactorie penæ, vel sponte suscepit, vel a Deo inflata, vel a Sacerdote iunctæ.

Prob. 3. Quia, ut solide S. Thomas hic q. 15. art. 1. satisfactione fit, tum ut plecantur præterite peccata, tum ut caveantur futura. Atqui ad utramque requiri opera penalis. Ad 1. quidem, tum quia æquum est, ut qui plus justo sibi indulxit peccator, pie crudelis rescat quæ nimium amat; quod penitentia est: tum quia, ut loquitur S. Gregorius Homil. 20. in Evang. *Iustum est ut peccator tanto majora sibi inferat lamenta per Penitentiam, quanto majora sibi intulit dama per culpam.* Ad 2. vero, quia ex Tridentino cit. cap. 8. *Procul dubio magnopere a peccato revocato, & quasi franco quodam coherenter satisfactorie penæ;* canticosque & vigilantes in futurum Penitentes efficiunt. Neque enim, ait ibid. S. Thomas, facile homo ad peccata redit, ex quo penam expertus est. *Vnde iuxta Philosphum: Penæ sunt medicina.* Ergo.

Prob. 2. pars. Actus omnis Christianæ virtutis mentem erigit ad cœlestia, & aterreri avocat. Atqui neutrum sine aliqua carnis afflictione fieri potest; ut docet frequentior experientia de his potissimum qui iustitiae vias inire incipiunt; quicque, quod & iustioribus frequenter evenit, in terra deserta & iniquosa peregrinari sibi videntur. Ergo nullus est virtutis actus, qui satisfactionis nostra materia esse non possit.

Objic. contra 1. part. Majus est vitam aternam mereri, quam remissionem penæ temporalis. Atqui opus quodcumque supernaturale hominis justi, etiam non penale, meretur vitam aternam. Ergo a fortiori remissionem temporalis penæ.

Rep. neg. min. ut quæ fallit supponat opus ullum honestum esse, 63 quod homini lapso penale ac laboriosum non sit. Omne enim bonum opus vel carnem cruciat ut jejunit, vel anima affligit, ut frequens meditationis, vel corpori aut concupiscentiae utilia quedam aut iucunda subtrahit; vel si natura placet, non qua tale, sed Dei intuitu, elici debet. Hinc. Trident. cit. Can. 13. docet, pro peccatis Deo per Chrismum satisficer penitentem suscepit, ut jejunit, orationibus, vel aliis etiam pietatis operibus. Unde ut in omni satisfactorio opere meritum, sic & in merito omni satisfactione reperitur.

Ceterum fieri posset, ut opus supernaturale, non autem penale, si quod daretur, vitam mereretur aternam, non tamē temporalis penæ remissionem; quia vis ejus meritoria per meritum gratis & gloria tota exhauietur; si enim plus est mereri gloriam, quam dimissione penæ temporalis: plus certe est gloriam simili & penæ temporalis condonationem, quam alterutram tantum promereri.

Objic. 2. Si opus, ut satisfactorium sit, penale esse debeat, tanto minus satisfactorium erit, quanto ex majori caritate elicitur. Atqui absurdum consequens. Minor paret. Prob. maj. quia opus eo minus est

est penale, quo magis ex caritate praestatur: cum ex Augustino supra, quod grave est in preceptis, lene ac leve officia caritas.

65 Refp. ad 1. neg. maj. Ad 2. dist. Opus eo minus est penale objecti-
ve, quo ex majori caritate elicetur, N. minus est penale subjective,
Subd. & hunc penalitatis defectum compensat ardor caritatis, C. le-
cusc, N. Itaque in laboriosa peregrinatione quam institunt homines
duo, quorum alter multo plus, alter longe minus habet caritatis, ea-
dem est objectiva difficultas: quin & quandoque maior in eo qui plus
diligit. Est quidem in ioto difficultas longe minor subjective, quia dat
amor alas pedibus. Verum abit ut ea facilitas quæ meritum vim adan-
get, vim minuit satisfactionis. Sicut enim bilare datorem diligit Deus,
sic & indubit eum plus diligit, qui amore sui crucem ac poenas cele-
ritus, ac libentius amplectitur.

Quod si actio quæpiam pia nihil habetur peccata, ut abstinentia in Car-
tharinis sene, non disinceret haec satisfactoria esse; quia facilitatem ab-
stinentia hujus certo quodam labore comparari oportet. Verum id tem-
per pœnæ habent hujusmodi actiones, quod ne humano modo fiant,
ad Deum sedula attentione referendæ sint.

66 Objic. contra 2. part. cum Ledesma: Qui delicioribus cibis ac ex-
quisito vino uitur temperate, actum elicet virtus. Atqui non elic-
itum penale. Alioquin huic in Penitentiam injungi posset usus ejus-
modi rerum; quod ridiculum est. Ergo datur virtutis actus, qui nec
penalis fit, nec satisfactorius.

67 Relp. neg. min. Est enim penale magis cibis delicioribus vesci mo-
derate, quam aliis. Unde facilius ex hac parte peccari, qui magnatum,
quam qui plebeiorum mensis accumbunt. Nec dubium, quin satisfac-
tio nis instar injungi possit, nor quidem ut quis laute vivat, sed ut epulas
inter splendidores gulam refrerant; & aliquid eorum que plus sapient
palato, eidem subripiat. Ceterum, ait Gometus hic disp. 13. n. 17. qui taliter injungeret Penitentiam, peccare, idque mortaliter, si confessio sufficeret
de mortalibus, vel venialiter, si de venialibus tantum: nam quando peccata sunt
gravia, satisfactio debet esse gravis, atque adeo opus satisfactorium simpliciter penale,
quale est opus jejunii, vel orationis, vel eleemosynæ; non vero penale tan-
tum secundum quid, qualis est consilio, etiam temperata, cibi delicati. Quis sic
intelligo, ut peccet qui delicioris cibi usum sub ipsa etiam temperan-
tia lege præcipiat: non tamen qui Principi regiam ad menam quoti-
die vocato, & qui plus identidem gulæ indulcerit, injungat, ut pot
& cibo temperanter utatur. Estet enim id Penitentia genus & culpa
proportionatum, & erudit palati viro non ita facile.

Hic quedam notanda, & 1. non eos solum actum esse satisfactorios, qui
sponte a nobis elicuntur, sed & flagella, quibus nos Deus exercet: quia dum
sponte acceptantur, sunt quodammodo opus patientis. Unde monendi sunt
Fideles ut morbos ceteraque incommoda patienter ferant, si ea ad remissio-
nem Purgatorii ignis sibi prodeſse velint. 2. Posse hominem per actus inter-
natos & externos satisfacere, quia ut temperantia v. g. sic & contritionis
actus suam ex se penam ac laborem ferunt. Etsi vero externum opus
operi interno bonitatem intrinsecam non addit, ut alibi ostendimus,
quia tamen penam speciale addit, addit & pondus satisfactionis: unde

pluribus est, ceteris paribus, executio jejunii, quam simplex voluntas:
3. Etiam possit Penitens multiplici via Deo satisfacere, id tamen po-
tissimum præstari jejunio, oratione & eleemosyna, quæ in Scripturis, ut
Tobiz 12. præserim commendatur. Ad orationem revocantur, quæ Deum
proxime respiciunt, ut sacrificium, laus, gratiarum actio, quæ licet ha-
beant suavitatem spiritus, habent tamen afflictionem carnis, ait hic S. Tho-
mas q. 16. art. 3. Ad eleemosynam beneficia quæcumque proximo exhibita.
Ad jejuniū omnia caro terri & domari solet, ut vigilia, vires
alpiterias, lacrymæ, solitudo. Vide Sylvum ibid.

CONCLUSIO. II. Opus in statu mortalis peccati ex actualis gratia 68
auxilio factum, satisfactorium est, non quidem de condigno, sed de
congruo latenter sumptu: non tamen eadem semper ratione.

Prob. 1. pars, nempce quod hujusmodi opus satisfactoriorum esse possit.
1. Quia opus non plane mortuum & penale potest utcumque satisfacere
Deo. Atqui opus de quo agitur & penale est ex hypothesis; & ut ex
auxilio actualis gratia elicium, non omnino mortuum dici potest. Se
enim ferme habet ut contritio & confessio abolitioni prævia. Atqui
hæc, licet extra statum gratia fiant, nedum opera sint mortua, una
cum abolitione ad Sacramenti constitutionem concurrunt.

2. Quia si satisfactio ab homine secundum iustificatio procedens omni
frustraretur effectu, neque hanc olim ante absolutionem præstari vali-
ficeret Ecclesia; neque hodiecum idem antea præstari juberet. Ita Hen-
ricus a S. Ignatio Cap. 213. Martinon, disp. 51. n. 16. &c.

3. Quia sicut ad meritum de congruo latenter sumptu sufficit actio, 70
que licet premium stricto jure non exigat, illud tamen ex aliquippe decen-
tia debito præstolatur: ita & ad satisfactionem sufficit actio, cuius aliquam
a Deo rationem haberi deceat. Atqui divinam decet benignitatem ut
satisfactionem ab homine secundum licet iustificato factam nonnulli esti-
met. Eaque videtur esse practica Confessiorum opinio. Neque enim
Penitentes qui propter adulterium jejunis, pinguis eleemosynis, piis
laboriosisque peregrinationibus vacaverit, eidem addicente Penitentie,
ac si nihil horum præstiterit. Atque id docere videtur S. Thomas q. 14.
a. 3. ad 1. ubi hoc habet: Quanto major est contritio, tanto magis diminuit
de pena, & quanto aliquis plura bona facit in peccato existens, magis se ad
gratiam contritionis importet, & ideo est probabile quod minoris pena sit debi-
tor: & propter hoc deberent a Sacerdoti discreto computari, ut ei minorem pa-
nam injungat, in quantum inventum est melius dispositum.

Prob. 2. pars, videlicet quod hujusmodi opus non satisfaciat de con-
digno. Satisfactione, ut & meritum de condigno importet jus quoddam
iustitiae, meritum quidem ad gloriam, satisfactione vero ad penam remis-
sionem. Atqui homo in peccati mortali statu constitutus jus illud ha-
bere non potest, jus enim illud divina amicitia nititur, ut ex supra
dictis patet. Hęc vero non reperitur Deum inter & hominem peccato
mortali irretitum.

Ergo superest ut peccator per penalia, quæ ex auxilio gratia moventis eli-
cit opera, de congruo tantum mercatus remissionem penæ, de congruo, in-
quam, quod cum ius amicabile non importet, sed aliquippe dumtaxat de-
tentio debitus, a nonnullis latiori tantum sensu congruum nuncupatur.

- 73 Prob. 3. pars, nimirum quod idem opus non semper eadem ratione satisfactorium sit. Nempe vel opus illud a Penitentia. Ministro ante vel post absolutionem impositum est; vel a Penitente sponte suscepimus. Arquit utrinque dispar esse conditio videtur. Opus enim sacramentale efficacius ad penit remissionem conduit, quam electum. Unde sicut atritio & confessio, licet opera hominis saepissime nequum iustificari, ad Sacramenti effectum iisdem operibus correspondentem, nimirum divinæ amicizie reparacionem concurrunt; sic & satisfactione sacramentalis ad remissionem penit, qui ejus est finis, concurrende debet. Opus vero electum, cum nec a statu persona, nec ab efficacia Sacramenti vim ullam trahat, multo minoris coram Deo momenti esse debet. Quamquam & id efficeret videtur, ut Deus propter bonam habet subiecti dispositionem abundantius cedat jori suo, & minorem penam repeat: quod & a Confessario faciendum esse admonet S. Thomas in textu supra citato.
- 74 Fatendum tamen satisfactionem homini justi facilius obtainenda penarum remissioni pareat esse, quam iniusti: quia status gratiae & adoptionis, ut meritis sic & satisfactionibus pretium dat morale. Sicut enim satisfactione Christi eo iuri dignior quod erat a persona infinita dignitatis, cuius proinde humiliatio tanto erat pluris æstimanda: sic & ceteris paribus major est moraliter satisfactionis hominis, quo plus ille gratus habet. Est enim æstimabilis personam adeo sanctam humiliare se & affliger voluntarie: Ita Martinus ead. disp. 51. num. 19.
- Objic. 1. istud Ecl. 34. v. 31. Qui jejunat in peccatis suis; & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? Sed qui non proficit, satisfactione non potest. Ergo.
- 75 Resp. dist. maj. Qui jejunat in peccatis suis, id est vel malum in finem, vel cum perverterant in malum affectu, nihil proficit quantum ad satisfactionem, C. qui jejunat, in peccato quidem, sed cum affectu placandi Deum, N. Itaque, ait Sylvius qui difficulter ea de re Angelici doctrinam solide evolvit, qui actu vel affectu in peccato mortali perficit, neque jejunio, neque aliis operibus, potest Deo satisfacere pro ulti peccatis: Tum quia satisfactione opus est Penitentia: Penitentia autem vera esse non potest, quoniam vel de novo peccatur, vel peccatum placet. Tum quia satisfactione includit studium placandi Deum: huiusmodi vero studium esse non potest, quoniam peccatum vel actu committitur, vel affectu placet. Verum nihil obstat, quoniam qui adhuc est in reatu peccati mortalis, sed affectu ejus per veram ad Deum conversionem deposituit, imperfecta quadam satisfactione, seu de congruo satisfacere dicatur. Ut enim de congruo per actus fidei, spei & inchoate caritatis mereri potest iustificationis gratiam; sic & satisfacere potest. Nec dubium quin ita senserit Ecclesia antiqua, quia satisfactionem abolitioni, a deoque & saepissime reconciliationi præmittebat. Ita Sylvius Suppl. q. 14. art. 2.
- 76 Inst. ex Apostolo 1. Corinth. 3. Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas... caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Atqui in causa Conclusionis nostra Penitentia non habet caritatem. Ergo quidquid boni agere possit, nihil ei prodest. Si nihil ergo minus minus ad satisfactionem.
- 77 Resp. neg. min. etiæ enim, ut bene norat ibidem Sylvius, Penitentia quandiu est sub peccati reatu, sit extra statum caritatis, non est tamen omnino sine ca-

cariare. Unde, sicut nequum sit simpliciter, id est, ad vitam æternam, gratias Deo, nihil vetat, quin & ipse, & opus ipsius sit Deo acceptum ad effectum remissionis penit, ut nimirum minoris sit pena temporalis debitor, quando illi remitteret æternam; quod & docet S. Thomas in textu citato n. 70. Et vero, si, ut subindicus obiectio, non prodestant opera extra statum caritatis elicita, Penitentium elemolynæ, orationes, gemitus & Penitentia ante justificationem nullius forent momenti, nec proinde ad ipsam disponerent. Id autem quis catholice sentiat?

Objic. 2. ex Trid. Sessi. 14. cap. 8. Omnis gloriantur nostra in Christo est, in quo vivimus, in quo meremur, in quo satisfacimus, facientes fractus di-gnos Penitentia, qui ex illo vivim habem. Atqui hie ad satisfactionem, ut ad meritum, requiritur ut vivamus in Christo; quod sine gratia satisfactione fieri non potest. Ergo.

Resp. 1. neg. min. Is enim, nec inepte, sensus Concilio tribui potest, nos, si vivimus, vivere in Christo, si meremur aut satisfacimus, in ipso mereri & satisfacere: non autem necessarium esse ut ad merendum, vel satisfactionum, in eo per gratiam sanctificantem vivamus: unde quod gratia status ad meritum requiratur, aliunde quidem probari potest, ar non ex obiecto textu.

Resp. 2. dist. min. Ad satisfaciendum de condigno requiritur ut in Christo vita gratia vivamus. C. ad satisfaciendum satisfactione imperfecta. N. Sicut enim homo nequum reconciliatus imperfecte & de congruo mereri potest, ita & satisfacere.

Ceterum non defult qui velint 1. satisfactionem, nec de condigno, nec de congreuo penam remittere: quia, inquit, voles illa competenter merito, non satisfactionem; 2. satisfactionem sacramentalem de condigno remissiam dici posse largiori sensu, non equidem ratione dignitatis personæ, cum hoc in peccato esse supponatur; sed ratione dignitatis operis virtute clavium ad partem sacramentalem elevati: unde, ejunt, patet, quod licet indigne sit peccator illa gratia ratione sua persona, fiat tamen illa dignus ratione elevationis sui operis. Ita Henno, nec hinc recedit Martinus.

Objic. 3. Satisfactione non majoris est efficaciz, quam sacrificium & indulgenzia, atqui hoc non remittunt peccati penam temporalem. Ergo nec illa.

Resp. dist. maj. Satisfactione non est majoris efficaciz, quam sacrificium speciatum secundum totum valorem quem habet, C. non est majoris efficaciz quam sacrificium speciatum quantum ad effectus ad quos institutum non est, N. Itaque praefat infinite sacrificium culibet hominis satisfactioni, sicut & Baptismo ceterisque Sacramentis praefat: quemadmodum tamen Baptismus, licet sacrificio inferior, & peccatum & omnem peccati penam dimittit, quod non facit sacrificium: ita satisfactione, licet minoris quam sacrificium efficaciz, penam in peccatore delere potest, licet id non prester sacrificium. Et vero satisfactiones, ratione Sacramentis suscepimus, jus habet ad remissionem penit, temporalis: cum Sacerdos ei Purgatori penam commutaverit in temporalem sub conditione satisfactionis futura; & sic non ei sit novus favor. Atqui nullum simile jus habet peccator, cui sacrificium applicatur, vel indulgentia. Ergo nec similem ab hac vel illo effectum sperare potest.

Quod diximus de satisfactione in ipso Sacramento imposita, dicendum videtur de ea que ante absolutionem adimpleta fuerit. Hac enim ut & confessio suum, cum sequeretur absolutione, effectum parere debet.

Objec. 4. Satisfactione, utpote pendens ab acceptatione Dei, certam ejus promissionem habere debet. Atqui nullibi promisit Deus peccatori iuris facienti remissionem peccata.

84 Resp. neg. min. Christus enim dum Sacerdotibus facultatem dedit Purgatorii penas in penam temporalem commutandi, Purgatorii labores voluit temporali hac pena redimi, non prout haec vel tali est opus, vel exercetur in statu gratia; sed quatenus a Sacramento, vel recepto, vel recipiendo habet ut ipsa Christi satisfactione informetur.

85 Ergo, inquit, poterit homo per opera etiam in affectu peccati elicere satisfactionem. Prob. conseq. 1. quia opera haec ipsa etiam Christi satisfactione informari possunt; 2. quia existens in affectu peccati mortalis potest facte opus & bonum & penale; 3. quia aliqui punirent homo in eternum pro peccato dimisso; ut si homicida post obtentum sceleris hujus absolutionem, forniciaret, atque in hujus peccati affectu injunctorum sibi Penitentiam impleret, & moretetur; 4. quia qui in affectu peccati jejunat, implet Ecclesie preceptum. Ergo & qui in eodem statu injunctam sibi Penitentiam, adimpleret: utroque enim est Ecclesie preceptum; 5. Quia qui Penitentiam in peccato impletivit, ad eam irerandam urgeri non solet,

86 Resp. neg. sequel. Ad 1. & 2. neg. ant. Ea enim solum opera satisfactione Christi in ordine ad delendam penam informantur, quae sunt animo placidi Deum. Atqui opus, licet aliqui bonum & penale supponatur, dum sit in affectu peccati, non sit vere animo placandi Deum. Ergo. Ita fere Sylvius.

87 Ad 3. 1. idem inconveniens militat pro casu in quo quis post obtentam prioris peccati veniam, in aliud grave lapsus sit, antequam injunctam sibi pro priori peccato satisfactionem adimpleret.

2. Existimat Dom. Soto, nihil esse absurdum quod quis pro peccato dimisso in eternum plectatur. Etsi enim, inquit, temporalis pena, quae ex peccato quoad culpam dimisso luenda superest, per se numquam transire in eternum, per accidens tamen ratione status hominis, qui manet inimicus Dei, perpetuo durat, quia ab eo numquam persolvitur potest. Fortasse tamen, ait ibid. Sylvius, potest negari sequela: quia eti talis non possit placare Deum, ut ei superflitem hanc penam relaxet: nihilominus quando erit passus tantam penam quanta restabat, non amplius pro illo peccato punietur, sed solum pro aliis. Neque hinc sequitur, quod vel in inferis sit redemptio, vel damnatio pro peccatis Deo satisfacere possint; sed tantum quod possint sati pati, seu, ut ajunt, satisfacere in pena, ut fur qui suspenditur; non pro pena, ut idem fur, si per multatam pecuniariam a suspedio se redimatur.

88 Ad 4. neg. conseq. Ecclesia enim, licet jejunium indicendo, certum finem intendat, non tamen eum præcepit, hoc saltu sensu, quod ad nova jejuniis eos obligat, qui fini illi defuerint. Sacerdos vero ut Dei Vicarius orationem, jejunium & alia id genus sub ratione satisfactionis injungit. Atqui ratio satisfactionis non constitit sine pia Deum placandi

515
voluntate. Ergo ut præceptum ejus impleat, pia haec voluntas haberi debet. Non fiat autem haec cum affectu ad peccatum.

Ad 5. disputant inter se Theologi de satisfactione in statu peccati adimplita. 1. Etenim nonnulli eam iterari volunt; tum quia Penitentia haec nullatenus exolvere potest reatum penam temporalis: tum quia non valet solutio numero adulterino facta; tum quia qui Penitentiam in peccato mortali exequitur, peccat saltum venialiter: quia Sacramenti partem indigne suscipit; & ponit obicem effectui; nempe remissio penam temporalis, que est effectus secundarius, pendens a primario, nempe a gratia sanctificante. Ita Antonius art. 3. q. 9 qui tamen cum communiiori sententia negat iterandam esse hujusmodi satisfactionem. Minimi tamen quod qui peccat saltum venialiter, adeoque fortassis mortali, satisfactionem nihilominus legitime implet.

2. Alii Theologi distinguunt. Vel enim, inquit, satisfactione iniuncta est actio transiens, quae nullum exteriori produceat effectum, ut oratio nec longa, nec frequens; vel exteriorem parit effectum, qui transacto etiam opere permanet; ut jejunium & elemosyna, ex quibus debilitatur caro, vel substantia minuitur. In priori casu Penitentiam iterari volunt; non autem in posteriori. Ita S. Thomas ad. qu. 14. art. 3, ad 3. ubi sic: *Dicendum quod alię satisfactiones sunt, ex quibus manet aliquis effectus in satisfactionibus, etiam postquam actus satisfactionis transiit, sicut ex jejuniis manet corporis debilitatio, & ex elemosynarum largitione substantia diminutio. Et tales satisfactiones in peccatis facte non oportet ut iterentur: quia quantum per hoc quod de eis manet, per Penitentiam Deo accepta sunt. Satisfactiones autem quae non relinquent aliquem effectum in satisfactione, postquam actus transiit, oportet ut iterentur, sicut orationes & dia hujusmodi. Actus autem interior, quia totaliter transiit, nulla modo vivificatur, sed oportet ut iteretur.*

3. Alii, quibus subscrivendum opinamus, circa difficultem hanc & magni momenti materiam, haec docent. 1. probabiliter valere Penitentiam in statu, modo non in affectu peccati expletam, nec prohibe iterandam videbi. Sequitur ex supra dictis: eaque videatur esse intentio Confessionarum, presertim cum prolixiores Penitentias indicant. 2. Quia tamen opinio haec nonnulli dubit patiatur, curandum esse Confessariis, tum ut semper aliquam injungant Penitentiam partem, que statim ab absolutione, proinde in gratia statu adimplatur; tum iis qui Penitentiam in peccato adimplerent, folia maiorum indicant, prout illius pars maior aut minor in peccato adimpleretur. 3. Eum qui Penitentiam suam non solum in statu, sed & in affectu peccati impletivit, manere obligatum ad eam denso implendam: idque sub mortali peccati reatu, si notabilis sit Penitentia. 1. Quia satisfacere extra affectum peccati est preceptum, cuius gravis est materia. 2. Quia Penitens injunctam sibi Penitentiam sub gravi & acceptare & implere tenetur. Ergo & eo etiam modo implere quo injuncta est: porro injuncta est ut Deum placatura. 3. Quia sic eam implere tenetur, ut sit pars Sacramenti, & Sacramentum per eam integretur. Atqui si sicut in affectu peccati mortalis, neque est pars Sacramenti, neque Sacramentum per eam integratur: cum non fiat animo Deum placandi, quod ad rationem satisfactionis pertinet. Ita in terminis Sylvius, ad. q. 14. art. 2. in fine.

93. Nec obest quod in veteri Ecclesia satisfactio majori ex parte ante absolutionem impleretur, proinde a nondum iustificatis; cum rara admodum sit coartatio per se iustificans. Namque 1. aliud est satisfactio nem in peccato adimpleri, aliud in effectu ad peccatum . 2. Probari neque, immo nec prudenter supponi, Confessarios tunc temporis eodem se gestisse modo cum iis qui in perpetuo peccati habitu canoniam Poenitentiam decurrerant; ac cum iis qui interiorum Poenitentiam junxit exteriori: nec dubium quin priores novo subiecturam examini. Ergo ex veteri disciplina concludi tantum potest computari quidem satisfactionem in statu peccati factam; quod si non habemus ut in dubium, non tamen negamus. At concludi non potest valere, satisfactio nem in affectu peccati praestitum.
94. Neque etiam obest quod peccati affectus characterem sacramentalem non impedit. Neque enim hinc sequitur quod non impedit effectum satisfactionis. Character enim, ut qui malis imprimatur, & in eis perseveret, nihilque ad vitam eternam conductat, nullam Dei ad hominem amicitiam supponit. Contra vero remissio penitentia magnus est Dei favor, qui si forte inimico concedi potest, at non ei qui in inimicitia lubens & ex affectu perseverat.
95. Quare an possit quis pro peccato uno satisfacere, & non pro alio? Res ipsa posse hominem qui ad unum mortale affectum servat, pro alto satisfacere. Ratio est quia satisfactio importare debet Poenitentiam & studium placendi Dei. Qui autem vel unu mortali ex affectu adheret, nec offendit sua Poenitentiam gerit magis quam qui pro alpa alterata, se si postuleret, & aliam daret; nec Dei placandi studium prefert cum placere non intendat, qui in inimicita sponte permanet. Hinc jejunanti etiam populo incubuit ira Dei, quia in die jejuni inveneriebat voluntas eius, Isaiae 38.
- At potest quis satisfacere 1. pro veniali uno, etiam alterius affectum servet. 2. Pro mortali dimisso, eti pro alio non satisfaciat: quia sicut alteri, non sibi satisfactionem suam applicare potest; sic & pro uno, non autem pro alio peccato cedam potest applicare. Vide S. Thomam & Sylvium hic q. 14. art. 1.
- CONCLUSIO III.** Ad satisfactionem requiritur acceptatio ex parte Dei, seu voluntas & promissio remittendi penitentem temporalem intuicionis piii atque penalitatem.
96. Prob. 1. ex Tridentino quod Sessi 14. cap. 8. tradit satisfactiones nostras a Christo offerri Parvi, & per illum acceptari a Patre; & cap. 9. docet tantum esse divina misericordie largitatem, ne non solus ponit sponte a nobis suscepimus, aut Sacerdotis arbitrio pro mensura delicti imponit; sed etiam, quod maximum amoris argumentum est, temporalibus flagellis a Deo inficiat, & patienter tolerat, apud Deum Patrem, per Christum Iesum satisfacere valeamus. Ubi valent satisfactiones nostrae, quia ex Dei munificencia, & summo amore acceptantur.
97. Prob. 2. Ad id requiritur benigna Dei acceptatio: quod Deus ex iustitia acceptare non tenetur: Sicut requiritur clemens Principis acceptatio ut homicida crimen suum multa pecuniaria redimat; quia potest princeps crimen illud morte per legem homicidis constituta plectere. Atqui Deus non tenetur acceptare penitentem temporalem quam perfolvit.

Penit.

Poenitens. Tum quia haec alterius est rationis, quam Purgatoriis pena, & ca longe minor. Tum quia posset Deus uti supremus arbitrus, quidquid boni praestamus pluribus alii titulis exigere.

Prob. 3. quia purgantes anime plures contritionis actus elicunt, qui de se non minus ad satisfaciendum idonei sunt, quam qui a nobis in hac vita elicuntur. Atqui quod actus illi de facto non satisfacient, nulla potest alia ratio assignari, quam quod in hunc finem non acceptantur a Deo, qui satisfaciendi ac merendi tempus hujus vita limitatus conclusit. Atque hinc etiam fit, ut licet homo satisfaciens remissionem penitentiam ordinariae, qua per se peccatis responderet, infallibiliter obtineat; haud tamen consequatur veniam extraordinarie penitentiam, quam Deus interdum in peccati vindicant decernit. Sic David, qui graviores adulterii sui peccata redemptum, mortem filii ex adulterio progeniti, aliquaque sibi per Nathan pronuntiata, redimere non potuit: non tam quia decesser operis ad penitentiam proprio, quam quia decesser divina acceptatio. Quod si quandoque extraordinarie hujus penitentiae remissio vel commutatio obtineatur, ut ex variis scripturis exemplis interdum obtineri liquet, id non sit per modum satisfactionis, sed per modum impenitentis ac meriti de congruo. Ita Gonet disp. 13. n. 26. & seq. & iisdem pene verbis Martinon disp. 51. num. 31.

Objic. Qui solvit id quod debet, non indiget acceptatione; sed eo ipso liber est a debito. Sed qui satisfacit, solvit id quod debet. Ubique ex parte satisfactionis servatur iustitia, & ex parte creditoris non sit condonatio, ibi stricte solvit quod debitum est. Atqui, &c.

Repl. dist. maj. Qui solvit ad qualitatem id quod debet, quodque ab ipso aliis titulis exigit non potest, non indiget acceptatione. C. qui solvit, & id aliunde debere potest quod solvit, nec insuper solvit quod ad qualitatem, N. Porro nec usquam solvit homo qualiter quidam penitentia Purgatoriis quas debet; nec usquam eo devenire potest, ut Deus ab eo alio de titulis repetrere non possit, quidquid, iuvante gratia, boni praestare potest.

Inst. Saltem sacramentalis satisfactionis, que suam ex opere operato efficiaciam habet, de se idonea est obtinendae penarum remissionis.

Repl. satisfactionem sacramentalis non nisi ex institutione Christi vim suam habere. Si autem ex institutione libera: ergo & ex acceptatione,

ARTICULUS TERTIUS.

De Satisfactione prout a Sacerdote imponenda.

QUE ad gravem hanc materiam pertinent, septuplici Conclusionis deficiemus.

CONCLUSIO I. Sacerdos, per se loquendo, Penitenti quem absolvit, satisfactionem injungere tenetur. Prob. 1. ex constanti usu Ecclesiarum, quae usquam sine satisfactione Penitentes reconciliavit. Atqui id nec a Ministris tam constanter factum esset, nec tam sponte acceptatum a Penitentibus, nisi utrisque per usualrum fuisse, satisfactionem posse & debere a Sacerdotibus imponi.

Taurisly Theol. Moral. Tom. VI.

Kk 3

Prob.

104. Prob. 2. ex Patribus. Augustinus Serm. 251. vult ut Penitens a Propositis Sacramentorum accipiat satisfaktionis sue modum. S. Leo Epist. 91. Mediator Dei & hominum, inquit, banc Ecclesie Propositis tradidit potestatem, ut & conscientibus actionem Penitentia darent, & eisdem salubri satisfaktionis purgatis ad communionem Sacramentorum perianam reconciliationis adhucirent. S. Gregorius, ieiuius alius Author Lib. 3. Exposit. in 1. Reg. cap. 5. Actio, ieiuius ut ali legunt, affitio Penitentis ad delenda peccata tunc demum idonea est, cum Sacerdos fuerit iudicio imperata, cum ab eo conscientiam afflictus discessit, pro modo criminis onus ei decernetur afflictio. Ex his liquet datum esse Sacerdotibus potestatem satisfaktionis Penitentibus injungendam. Atqui non steriliter & otiosae data est ea potestas, sed ut exercenda. Ergo ut Penitens a Sacramentorum Propositis accipere debet satisfaktionis sua modum, sic & modum hunc Propositi idem indicare tenentur.
105. Prob. 3. Sacerdos in Tribunal hinc quidem est Dei Minister, indevenio Penitentis Judge & Medicus. Atqui ut Dei Minister debet & ligare per penas, & consulere Sacramenti integratam, qua satisfacionem requirit. Ut Penitentis Judge debet illatum supremo Legislatori injuriam iusta pena nesciri. Demum ut Medicus debet & prateritis vulneribus mederi, & futura praecavere. Quae omnia per idoneam satisfacionem falborerime prestantur; ut docet Tridentinum, & cum Tridentino experientia. Ergo.
106. Dixi, per se loquendo: quia si satisfacio profusa impossibilis sit, puta homini iam sensibus destituto, quique gemitato passu tendit ad domum aeternitatis, non est cur imponatur. Neque hinc Sacramento timendum, quia satisfacio, neptote pars tantum integrans, non est de necessitate Sacramenti. Posse tamen moneri, qui agrum circumstant, ut eum, si forte ad tempus reviviscat, ad actus fidei, spei & caritatis animo satisfactorio elicendos invenit. Quod si leviora infirmo graviorum peccatorum reo Penitentia imponatur; simili imponenda erit gravior alia conditione, si nimis conualefacat: quia id exigit delictorum gravitas; atque ita fanciunt est cap. 1. XVI. q. 7. Addit Lugo disp. 25. n. 47. infra in fungi debere elemosynam, si per hanc satisfacie possit.
107. Quod censere nonnulli omitti posse impositionem satisfacionis, si prudenter judicetur Penitentem vel proflus per pravia opera satisficer, vel plenariam indulgentiam lucrando satisfacturum esse; omnino rejecendum est, vel ex hoc uno, quod nemini citra revelationem constare potest, an vel ipse, vel alius quispiam peccata sua ex aquo redemerit, aut redempturus sit. Quamquam monimus aquum esse ut Confessarius aliquam exhibita jam, aut exhibenda a Penitente satisfactio rationem habeat.
108. Quin nec a satisfacione eximerem eum qui paulo post martyrium subiitum sit. Tum quia fieri potest ut tyranus a priori sententia recedat. Tum quia satisfacio pie exercita robur & constantiam in tormentis merebitur. Tum quia constat de regula que satisfacionem inungi precipit, non autem de exceptione pro casu martyrii.
- Atque hinc graviter peccabit Sacerdos, qui nullam Penitentem graviter reo satisfacionem imponerit; si id sciens & volens, non autem ex inadvertentia omittat. Ratio est, quia & gravem facit injuriam Sacramento, quod

quod culpabiliter mutiat; & grave insertum documentum Penitenti, qui remedio contra futuros relapsus privat, & gravioribus Purgatoriis penis obnoxius manet; & nisi bona fides excuser, ad iterandam saltē in genere coram alio confessionem tenetur, si ad eundem recurrere non posse. Si enim ut quis imposita sibi Penitentie commutationem obtineat, denso, saltē in genere, peccata confiteri tenetur: quidni ad idem teneatur, cum alter satisfacionis legem imponere non potest?

An autem obligetur Sacerdos sub gravi Penitentiam injungere, seu 109 pro venialibus, seu pro gravioribus quidem, sed jam ante rite confessis, non una est Causitatarum opinio. Negant quidam cum Lugo ibid. n. 49. 1. quia si gravis est haec obligatio proper integritatem Sacramenti, teneretur ipsi etiam Penitentis sub gravi Penitentiam etiam leviorem sibi impositam adimplere, ne mortalia mancet Sacramentum. Tanta enim est ad Sacramenti integritatem necessitas satisfacionis in factis, quanta ejusdem praecipiente necessitas. Atqui tamen fatentur omnes non teneri hominem sub mortali ad executionem satisfacionis levissima. 2. Quia si Penitentis scrupulosus pluries intra horam reddit, ut ab oblitis peccatis absolvatur, concedunt multi haud necessum esse ut nova ipsi satisfacio imponatur. Atqui tunc tamen deflituitur Sacramentum parte integrante. 3. Quia satisfacio ad integratatem Sacramenti requiritur, eo modo que vindicta ad complementum iudicii humani. Atqui non peccat gravior politicus Judge, si reum leviori quam is promoveret pena non addicat. Ergo nec in eodem casu peccabit Penitentia Minister.

Exibitnam tamen alii mortaliter peccare Sacerdorem, qui in istis etiam casibus satisfacionem imponere negilit: quia est Penitentia pro venialibus sit quid in se leve, non definit esse grave quidpiam in ordine ad Sacramentum, cui contra Christi legem pars magni momenti admittatur. Atque hinc conccludunt Ministrum, si novam pro oblio peccato absolutionem impendat, novam quoque Penitentiam impendere debere, nisi forte primam ordinaverit ad ea etiam peccata, quia obita fuisse quadantes pravidit. Et hinc solvit secunda difficultas.

Ad primam vero responderi possit, necessitatem injungendae satisfacionis comparandam esse non cum ejusdem executione, sed cum ejusdem exequende proposito. Unde sicut graviter peccat qui levis etiam Penitentia implende propositum non habet: sic & qui eam culpabiliter non iudicet.

Ad tertium, si graviter non peccat Judge, cum reum a levi pena eximit, utique vel quia id permitte supraemus Princeps, vel quia id graviter non exigit. Atqui nec permitit Deus ut nulla peccato decernatur pena; nec probari potest omissionem hanc ab eo ut quid leve haberet. Ergo saltē dubium est, an qui nullam Penitentie satisfacionem indicet, leviter solum peccet. Quis potro peccati lethaliter dubius reatum tranquile incurrit?

CONCLUSIO II. Sacerdos Penitentiam imponere debet praeceptive, non autem ut libere solum & de consilio implendam. Ita Vasques qu. 94. art. 2. dub. 1. n. 9. Lugo disp. 25. n. 54. & alii passim contra Suarem disp. 38. sect. 4. num. 2.

Prob. 1. ex Tridentin. Sess. 14. Cap. 8. ubi injungenda praecepitur III
Kk 4 fatis-

Satisfactio, eo quod claves Sacerdotum non ad solvendum dimitaxat, sed & ad ligandum concessas, etiam antiqui Patres & credunt & docent. Unde si & Potestas injungenda satisfactionis oritur ex potestate clavium ad ligandum. Atqui satisfactio per modum coifilii imposita non ligaret Penitentem. Is enim liber maneret ut antea. Ergo libera id genus satisfactio non oritur a potestate clavium; nec proinde esset vere judiciale & sacramentalis.

112. Prob. 2. Sacerdos Penitentiam imponit tamquam Iudex ut Penitentem plectat. Atqui ut Iudex qua talis vere plectat, ad subeundam personam obligare debet. Neque enim plectere confiterbit qui dixerit. Servies in tritemibus, si libebit; si vero, manebis domi.

113. Et vero Sacerdos liberam designans Penitentiam, cui annexat temporalem penam dimisitatem, se habebit ut Pontifex talem concedens indulgentiam his qui Ecclesiam D. Petri invierint. Atqui in hoc casu Pontifex, nec quicquam ligare, nec veram satisfactionem injungere dicitur: quia non injungitur, quod licet non exequi. Ergo nec in hypothesi Suarefi Sacerdos Penitentiam vere injungere dici potest.

114. Objic. 1. Tam opus a Confessario libere assignatum veram satisfactio- nis rationem habere poterit, quam opus ad lucrandam indigentiam assignatum a Pontifice virtute clavium habere possit vim remittendae penae. Atqui, &c.

115. Resp. neg. maj. illud enim dumtaxat operis genus vera in Penitentia satisfactionis rationem habere potest, quod iuxta Christi institutionem a Ministro tamquam a Judge ligante imponitur. Quid autem ut mecum confili opus assignatur, non imponitur tamquam a Judge. Aliud est de Indulgentiis, que ex sola solvendi potestate conceduntur.

116. Objic. 2. Sacerdos per hec verba: *Quidquid boni feceris & mali suscineris, sit ibi in remissionem peccatorum, omnia Penitentia opera ad conditio- nem Penitentie sacramentalis elevat.* Atqui tamen non omnia Penitentia opera bona sunt precepti; sed pleraque liberorum. Ergo opus etiam liberorum potest esse Penitentie sacramentalis materia.

117. Resp. plures neg. maj. tum quia aliqui ad eundem etiam effectum eleverantur merita seu B. Virginis, seu aliorum Sanctorum de quibus hic fit a Sacerdote mentio: tum quia verba hec, sicut & precedenter, *deseretur tui;* meritis Sacerdotis deprecationem coninent; tum quia vix concipi posset, omnia hominis femei confessi opera manere sacramentalia, utpote perpetuo partes Sacramenti. Ut ut est, ne liberum est homini Christiano ab omni opere bono abstinere: unde qui in genera futura bona opera injungit, faltem necessaria multa injungit, tantumque hinc argui potest, quod alias debita injungat: nec artis sue peritus Director omittat unquam specialia quedam opera Penitenti praepare. Confer. n. 144. in fine, & n. 189. infra.

Atque hinc colliges graviter & fidei hallucinari Confessarios, qui leves pro gravissimis facinoribus Penitentias indicant, eo quia in fine haec addant verba: *Quidquid boni feceris &c.* Haud certe ignorabat Tridentina Synodus verba haec Confessariis prouuntiasi consueuisse: & tamen faxit ut pro qualitate criminum idoneas satisfactio[nes] injungerentur. Quod nec magis innotescat, sit:

CONCLUSIO III. Sacerdos, per se loquendo, parem criminis Penitentiae injungere debet, idque sub gravi; prudenter tamen & omnibus mature perspensis.

Prob. 1. pars. 1. quia, ut animadvertis Bellarminus Conc. 9. in Do-
minic. 4. Adventus, *Scripture sacre, cum de Penitentia loquantur, ubi-
que cinerem & cilicium co[m]memorant;* & nunc planctum amarum, nunc lu-
stum Unigeniti adhibendum esse docent; nunc ut obseruat Gregorius Ma-
gnum Homil. 20. in Evang. non solum fructus Penitentia, sed dignos fru-
ctus dignos Penitentia, uniuscujusque conscientia convenit, ut tanto ma-
jora acquirat honorum operum lucta per Penitentiam, quanto graviora fibi inu-
lit danna per culpam; ait idem S. Pontificex.

Prob. 2. ex confitanti Traditione Patrum, e quibus pauca hec suffi-
cient. Cyprianus Lib. de Lapsis: *Quam magna delinquimus, tam grandi-
ter defleamus...* Penitentia criminis minor non sit. Ibid. de Ministro im-
parem Penitentiam injungente: *Peccandi, inquit, somitem subministrat,*
ne comprimit delicta ille, sed nutrit... Imperitus est Medicus, qui tumen-
tes vulnerum suis manu parcente contrectat... aperiendum est vulnera & se-
cundum, & putraminibus amputatis medela fortiore curandum. Vociferatur &
clamat licet ager impatiens per dolorem, gratias agit postmodum, cum sens-
it sanitatem.

Clerus Romanus Epistol. ad Cyprianum: *No sint minora remedia quam
vulnera.*

Ambrosius ad virginem lapsam: *Grande scelus grandem necessariam habet
satisfactionem...* Necessaria Penitentia, que aut aquet criminis, aut excedat.

Hieromius in Cap. 2. Jeremie, Peccata gravia... nec nitra, nec herba
boritur diluvi posunt, sed gravioribus tormentis indigunt. Ceteros omittit qui in
idem unanimi conspirant.

Idipsum astruunt omnis facili Concilia. Sic Turonense III. anni 813. 122
statuit ut juxta modum peccati Penitentia imponatur. Romanum sub Gre-
gorio VII. Cap. 5. *Falsas Penitentias dicimus, quae non secundum auctoritatem SS. Patrum pro qualitate criminum imponuntur.* At his omnibus
majus est quod docet Tridentinum Sess. 4. Capit. 8. his verbis: *De-
bent ergo Sacerdotes Domini, quantum spiritus & prudenter suggesterit,*
pro qualitate criminum & Penitentia facultate, salutares & convenientes
*satisfactio[nes] injungere, ne si forte peccatis connivam, & indulgentiam cum
Penitentibus agant, levissima quedam opera pro gravissimis delictis injun-
gendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant ergo pra-
culis, ut satisfactio[nes] quam injungunt, si non tantum ad novae vita cœsidiam
& infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteriorum peccatorum vindictam:
& castigationem.*

Hinc patet quam merito dixerim, Confessarium ad id teneri sub gra-
vi, que euim gravior obligatio, quam cui desle non possit Sacerdos,
nisi alienorum se peccatorum participem efficiendo. Quam inde rimendum
ne plures probat ceteroqui & austera vita Sacerdotes, dum sub omni
cubito pulvillo consunt, non ob propria, que vel sedulo effingerent,
vel pari diluerunt Penitentia, sed ob aliena, que molliori manu tracta-
bant, peccata, in abyssum precipites tradantur.

122 Dixi insuper per se loquendo, quia ut aliquando nulla injungitur satisfactio, puta morientibus iam sensu destitutis; sic & quandoque minor imponitur, iiii qui majori defungi non possunt, puta moribundis aut etiam graviter agrotantibus, quibus proinde declarata quam promeruerunt, quamque, si convalescant, perficere tenebantur. Penitentia satisfactio est ut injungantur amoris & patientiae actus, plenaque demissio voluntatis que morbi dolores, ac mortem ipsam, si sic Deo videbitur, libenter acceptet. Quamquam, si pluribus egeant monitis, melius est ut Sacerdos eos ad se reverti jubeat, cum convaluerint, quo & monita & parem peccatis gravibus Penitentiam recipiant.

123 Dixi 3. & prudenter. Sacerdos quippe ex Tridentino, non solum gravitas, qualitas ac numeri peccatorum, sed & Penitentiam facultatis rationem habere debet, & sic convenientes satisfactio injungere.

124 Hinc 1. cavendum, ne iis etiam qui corpore lani, labore continuo sibi suisque ad vicum necessaria comparare debent, imponant prolixar ferialibus diebus orationes, jejuna fastem crebra, vel eleemosynas quas erogare non possint. His ergo indicendum in primis ut a malo malique occasionibus proximis abstineat; ut Dominicis ac festis diebus Officia sancta religiose frequenter; ut ante vel post Officiorum tempus in Templo humiles ac demissi permaneant; ut ardentiori studio Deum in familia sua coli current; & de eo frequenter loquantur; ut post Officia prius lectioinibus vacent, aut si legere nesciant, piam peregrinationem ad vicinum locum, vel foli, vel cum pie affectis suscipiant; ut consuetis Fidelium precibus mane ac vespere ferventius fungantur; ut laborem suum, fortune vel potius providentie casus, tributorum onera, & quidquid obvenient incommodi, Deo in peccatorum remissionem frequenter offerant; & aliquando in laboris descuru id Publicani contrito corde proferant; Deus propius esto mihi peccatori.

125 Hinc 2. compatiendum etiam spiritualiter infirmis, ita ut mitigetur satisfactio, cum Penitens ad graviores Penitentias quasi tabescit, & eam utcumque detrectat, non ex pertinacia cordis, ignavia, vel languore voluntario; sed quia proprie sibi fragilitatis conscientis veretur, ne sibi in ea persolvenda deficiat animus, adeoque ne eam paullatim omittat, vel etiam desperet. Tunc itaque erigenda est mens Penitentis, ut hic potius quam in Purgatorio igne satisfaciat. Exhibenda ipsis scelerum ipsis gravitas; qualiter ex ipsa penam promeruerit; quam graviter in altero seculo torqueant, qui sibi in presenti percerperint. Verum si his praemissis eo ulque tentatione perturbatur apparere, ut Penitentia omisso, & que eam non raro sequuntur, relapsus ac delitatio timenda sint; mitius agendum erit, ne sub obtentu boni majoris, malum gravius immincat; & fiant novissima hominis hujus pejora prioribus. Tunc enim valet tritum id, satius est hominem cum minori Penitentia in Purgatorio mittere, quam in inferos cum majori. Atque ita docet non Henno tantum, sed & perpetuus laxitatis impugnator Henricus a S. Ignatio, qui & his initit Chrysostomi, vel potius Joannis Hierosolymitani Patriarche 41. XLIV. verbis, Homil. 43. Operis imperfecti in Matth. Si faciem super humeros adolescentis, quem non potest bajulare, posueris, necesse habet ut aut faciem ejiciat, aut sub pondere confringatur: sic.

scie & homini, cui grave pondus Penitentia ponis, necesse est ut aut Penitentiam tuam rejiciat, aut suscipiens, dum suffere non potest, scandalizans tu amplius peccet. Tunc itaque si erramus, modicam Penitentiam imponendo, nome melius est propter misericordiam rationem reddere, quam propter crudelitatem? Ubi Pater largus est, Dispenſator non debet esse tenax. Si Deus benignus est, cur Sacerdos austerus? Vis apparere sanctus circa vitam tuam esto austernus, circa aliorum benignus.

Idem tradit S. Antoninus part. 3. tit. 17. Cap. 20. ubi hoc: Si Sacerdos non possit gaudere de omnimodo purgatione Penitentis, saltem gaudeat quod liberatur a gemitu transitus ad Purgatorium. Et rursus: Confessor nullo modo debet permittere peccatorem desperatum recedere a se: sed potius imponat ei unum Pater, vel alium leve.

Concinnut Franciscus Salesius, & Carolus Borromaeus, quorum prior hoc scribit: Confessarius melius & consolatorius verbis imponere debet Penitentias... Et patre semper debet ab eo an Penitentiam injunctam liberanter faciat: quia si videtur eum angustiari, reclus faciet, aliam ci leviorum implicant. Posterior vero part. 4. Infract. Penit. Si Sacerdos ita expedire videtur, Penitentem interroget, an possit, anne dubitet Penitentiam sibi injunctam parere; aliquin eam mutabit, aut minuet.

Quae quidem omnia, ne in precipitum trahant, alia ex aliis temperanda sunt; ita ut Sacerdos nitatur semper convenientes pro qualitate criminum Penitentias indicere; & ab ea agendi ratione, prout spiritus & prudenter suggesterit, aliquando deflecat, non quidem propter duritiam aut sociordiam Penitentis, sed propter quamdam ejus pusillanimitatem; & ne fractus timore iterum nimium arabi, jam ab initio cader animis. Unde forsitan latius querit quidem quidem precipere; sed & duriora quidam proponere per modum consilii, ut per aliquot hebdomadas experiat quid possit, quidve non valeat. Sic enim eo forte adducetur, ut quae primum ex consilio praeſtit, subinde ex precepio adimplatur.

Hinc 3. nobis graviter a vero aberrare videntur, qui pro uno mortali ordinario aquam satis Penitentiam esse putant Coronam quinque decadum. Enim vero in hac qua vivinus seculorum fecerit ordinaria sunt peccata fornicatio, molitiae, quin & pluribus in locis adulterium, blasphemia, item perjurium, ebrietas, detractione crudelis ac penitentia continua, &c. An vero scelerla huc divisim congrue diluet Coronam unius recitatio! Non credent qui leviori oculo Penitentia naturam & scopum perfixerint. Nimisra 1. ea esse debet ratio Penitentia ut contraea cureret contraria, puta eleemosynis avaritiam, luxuriam maceracione carnis, &c. prout dicimus num. seq. An vero lascivitatem carnis superbia egreditur domini precum aliquor recitatio? 2. Penitentia eo fine instituta est, ut a peccato revocet, & quasi franco quodam coercat. Ergo per eam sentiri debet gravitas peccati. An porro incontinentia vel fornicationis pondus & gravitatem perficiat quis ex Coronam unius recitatione? Annon potius scelerla huc ex Penitentia levitatem metiendo, habebit pro peccatis? 3. Et is etiam est Penitentia scopus, ut vitiis habitus, male vivendo comparatos, contraria virtutum actionibus tollat. An, amabo, fornicationis, molitiae, blasphemie habitum toller Coronam unius perfoluit? 4. Et is quoque ejusdem Penitentia finis est, ut &